

УДК 343.21

DOI <https://doi.org/10.32782/cuj-2026-2-20>**Пилипенко Дмитро Олексійович**

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права
Державного університету економіки і технологій
ORCID: 0000-0003-1299-6178

Пилипенко Євгенія Олексіївна

кандидат юридичних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з актуальних питань кримінального аналізу
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Національної поліції України
Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-4044-5421

ВИЗНАЧЕННЯ КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЗА КРИТЕРІЄМ СОЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ПОТЕРПІЛОЇ ОСОБИ

Статтю присвячено окресленню кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень з врахуванням критерію соціального зв'язку потерпілої особи. Наголошено, що чинне кримінальне законодавство не містить визначень, які розтлумачують категорії «близький родич», «близький родич та член сім'ї», «близька особа». Наголошено, що серед вітчизняних науковців також відсутня єдність позицій щодо сприйняття змісту згаданих категорій. Висловлено авторську точку зору, що в кримінально-правовій сфері доцільно використовувати категорію «близький родич та член сім'ї» як кваліфікуючу ознаку для злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. Водночас запропоновано взяти за основу аналогічну категорію, яка міститься у Кримінальному процесуальному кодексі України та доповнити її такими особами як двоюрідні брати та сестри, а також зведені брати та сестри, крім цього до вказаного переліку доцільно додати таких суб'єктів родинних відносин як рідні тітка, дядько, племінник, племінниця. Врахування в переліку близьких родичів та членів сім'ї не лише родичів прямої, а й бічної лінії споріднення, на наше переконання, в повній мірі відповідає уявленням в суспільстві про норми моралі, сімейні традиції та звичаї. Крім цього в статті висловлено авторську позицію, що категорія «близькі особи» є більш змістовною за своєю сутністю, яка крім близьких родичів та членів сім'ї охоплює також осіб, які перебувають з потерпілим у інтимних, дружніх (товариських), професійних відносинах. Така близькість в обов'язковому порядку має бути взаємною та засвідчена відповідною доказовою інформацією в кримінальному провадженні. Категорія «близькі особи» є доречною для окреслення переліку потерпілих від кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів. Таким чином в статті здійснено висновок, що характеристика критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи в межах кримінального права має визначатися дуальністю елементів (родинністю та близькістю). Такий підхід підтверджує доречність для кримінально-правової сфери двох правових категорій, а саме «близькі родичі та члени сім'ї» та «близькі особи».

Ключові слова: кримінальне законодавство, кримінальне процесуальне законодавство, кваліфікація кримінальних правопорушень, близькі родичі та члени сім'ї, близькі особи, злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів.

Pylypenko D. O., Pylypenko Ye. O. Determination of qualified characteristics of criminal offenses by the criterion of the victim's social connection

The article is devoted to outlining the qualifying features of criminal offenses taking into account the criterion of the social connection of the victim. It is emphasized that the current criminal legislation does not contain definitions that explain the categories of "close relative", "close relative and family member", "close person". It is emphasized that among domestic scientists there is also no unity of position regarding the perception of the content of the mentioned categories. The author's point of view is expressed that in the criminal law sphere it is advisable to use the category of "close relative and family member" as a qualifying feature for crimes against sexual freedom and sexual integrity of a person. At the same time, it is proposed to take as a basis a similar category contained in the Criminal Procedure Code and supplement it with such persons as cousins, as well as stepbrothers and sisters, in addition to this list, it is advisable to add such subjects of family relations as relatives, aunts, uncles, nephews, nieces. In our opinion, the inclusion in the list of close relatives and family members not only relatives of the direct, but also collateral lines of kinship fully correspond to the ideas in society about moral norms, family traditions and customs. In addition, the article expresses the author's position that the category of "close persons" is more meaningful in its essence, which, in addition to close relatives and family members, also includes persons who are in intimate, friendly (companion) and professional acquaintances with the victim. Such proximity must necessarily be mutual and certified by relevant evidentiary information in criminal proceedings. The category "close persons" is appropriate for outlining the list of victims of criminal offenses against the authority of state authorities, local governments, associations of citizens and criminal offenses against journalists. Thus, the article concludes that the characteristic of the criterion of social connection of a person who is a victim of a criminal offense within the framework of criminal law should be determined by the duality of elements (kinship and proximity). This approach confirms the relevance of two legal categories for the criminal law sphere, namely "close relatives and family members" and "close persons".

Key words: *criminal law, criminal procedural law, qualification of criminal offenses, close relatives and family members, close persons, crimes against sexual freedom and sexual integrity of a person, criminal offenses against the authority of state authorities, local self-government bodies, associations of citizens and criminal offenses against journalists.*

Вступ. Кваліфікуючі ознаки є сталим та традиційним засобом диференціації кримінальних правопорушень у вітчизняному кримінальному законодавстві. Ці ознаки охоплюють низку критеріїв, одним з яких є соціальний зв'язок потерпілої від кримінального правопорушення особи. Критерій соціального зв'язку включає у себе наявні у потерпілого сімейні (родинні) та близькі відносини з особами в соціумі, які зазнають негативного впливу внаслідок вчинення кримінального правопорушення. На даний час чинний Кримінальний кодекс України (далі – КК України) не містить дефініцій, які розкривають сутність категорій «близький родич», «близький родич та член сім'ї», «близька особа», що зустрічаються у змісті норм Особливої частини цього закону. Зазначене питання потребує вирішення з боку законодавця з метою однозначного й коректного розуміння критерію соціального зв'язку потерпілої від злочинного діяння особи, а також згаданих категорій в межах кримінального законодавства України.

Матеріали та методи. Проблематика належного визначення критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального

правопорушення особи у контексті кваліфікації злочинних діянь регулярно висвітлюється в наукових доробках вітчизняних науковців. Безумовно це пов'язано з актуальністю зазначеного питання для сфери кримінальної юстиції нашої держави. Значний внесок у вивчення обставин, пов'язаних з потерпілим в кримінальному праві, у тому числі соціальних зв'язків постраждалої особи здійснив М.В. Сенаторов у авторській монографії 2006 року. О.М. Шармар (2015 рік) провела аналіз змісту категорій «працівник правоохоронного органу», «близькі родичі, члени сім'ї чи інші близькі йому особи» як потерпілі від злочину, передбаченого ст. 345 КК України. А.С. Волковська (2017 рік) дослідила проблеми пов'язані з визначенням кола потерпілих від погрози або насильства щодо журналіста ст. 345¹ КК України. І.М. Ткаченко (2022 рік) розглянув доцільність та обґрунтованість застосування різних категорій близьких осіб для позначення потерпілих від кримінальних правопорушень у КК України. Н.М. Плисюк (2025 рік) дослідила питання щодо визначення поняття і видів потерпілих від кримінальних правопорушень, а також їх ознаки.

Т.С. Любченко (2025 рік) здійснила аналіз визначення потерпілого у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 399 КК України, а також висловила авторську точку зору щодо належного визначення в законі близьких родичів та членів сім'ї потерпілого. Попри наявні наукові дослідження, досі відсутній єдиний й однозначний підхід щодо визначення критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи, а також категорій «близький родич», «близький родич та член сім'ї», «близька особа», які містяться в окремих нормах Особливої частини КК України. Саме ці аспекти визначають актуальність цього наукового дослідження.

Методологічну основу дослідження становить сукупність філософських, загальнонаукових, конкретно-наукових методів. Діалектичний метод використовувався для з'ясування змісту критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи. Герменевтичний метод сприяв пізнанню категорій «близький родич», «близький родич та член сім'ї», «близька особа» через текстуальне їх визначення законодавцем. Аксиологічний метод дозволив розглянути згадані категорії крізь призму їх відповідності соціальним цінностям. Термінологічний метод став у нагоді під час визначення категорій «близький родич», «близький родич та член сім'ї», «близька особа» та окреслення специфіки співвідношення вказаних категорій між собою. Системний метод дозволив дослідити та обґрунтувати доцільність дуального підходу до характеристики критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи. Пізнавальний (когнітивний) метод сприяв обґрунтуванню авторської точки зору з приводу доцільності використання в кримінальному законодавстві двох дефініцій – «близький родич та член сім'ї» та «близька особа». Порівняльно-правовий метод дозволив зіставити зміст вказаних дефініцій в різних галузях національного законодавства.

Метою статті є визначення критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи, а також з'ясувати сутність дефініцій «близький родич та член

сім'ї» та «близька особа», які містяться у нормах Особливої частини КК України.

Результати. В нормах чинного КК України відображення критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи здійснюється із застосуванням декількох формулювань. Так, наприклад, у ст.ст. 115, 154, 189, 343, 345, 346, 347, 348, 349, 352, 355 та ін. КК України законодавцем згадується категорія «близькі родичі». У диспозиції ст.ст. 122 та 147 КК України міститься термін «родичі». У ст.ст. 155, 156, 345¹, 347¹, 348¹, 349¹, 385, 396 та ін. КК України законодавцем використовується словосполучення близькі родичі або члени сім'ї (члени сім'ї чи близькі родичі). У ст.ст. 126, 149, 206, 280, 350 КК України згадується термін «близькі». При цьому зміст жодної із згаданих категорій законодавцем не роз'яснюється в нормах КК України. В науковій спільноті також відсутня єдина позиція щодо цього питання. Так, у роботах вітчизняних вчених зустрічаються такі категорії: 1) близькі родичі та члени сім'ї [1, с. 5; 2, с. 16; 3, с. 49], рідні та близькі [4, с. 17], близькі особи [5, с. 8; 6, с. 12; 7, с. 134; 8, с. 54].

Слід вказати, що єдиним виключенням у даному випадку за якого законодавець намагається розтлумачити відповідну категорію є примітка до ст. 155 КК України, де зазначено, що у ст.ст. 155, 156 цього Кодексу під близькими родичами або членами сім'ї слід розуміти осіб, визначених у п. 1 ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Такий крок законодавця підтримує А.В. Бойко, який зазначає, що позиція законодавця в п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК України найбільш відповідає суті того поняття «близький родич», що застосовується у кримінальному праві. Але законодавець, справедливо, поряд з терміном «близькі родичі» вживає термін «члени сім'ї» (тобто, особи не пов'язані з працівником правоохоронного органу кровними родинними зв'язками). Безумовно, інтереси цих осіб також є цінними для такого працівника. Уніфікація основних термінів, що вживаються у КПК, КК та інших кодексах України, буде сприяти їх однаковому розумінню та правильному застосуванню, виключає необхідність розкривати їх зміст у статтях закону, де

вони вживаються. Таке правове регулювання сприяє ефективному засвоєнню змісту норм, полегшує користування кодексами, зокрема, КК України [9, с. 110].

На наше переконання наявність роз'яснювальної норми у змісті ст. 155 КК України з посиланням на положення КПК України заслуговує на увагу. Зосередження фокусу саме на колі осіб, які перебувають з неповнолітньою/неповнолітнім в родинних (сімейних) відносинах та користуючись фактичною довірою такої особи вчиняють кримінальне правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості, видається абсолютно логічним кроком з боку законодавця. При цьому, чинна редакція п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК у контексті визначення категорії близьких родичів та члени сім'ї є найбільш змістовною серед всіх норм вітчизняних нормативно-правових актів, де зустрічається ця або подібна за змістом категорія. У даному випадку доцільно згадати ст. 3 Сімейного кодексу України, ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», ст. 1 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям». Наведені законодавчі норми містять роз'яснення щодо таких категорій як «сім'я» та «близькі родичі», однак за змістом вони є вужчими за згадане вище положення КПК України.

Водночас на наше переконання п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК не є абсолютно досконалим в контексті питання, що розглядається. Недосконалість, як нами вбачається, полягає у фокусуванні уваги законодавця саме на родичах прямої лінії споріднення. Натомість родичі бічної лінії споріднення, здебільшого, залишаються законодавцем поза увагою у вказаній процесуальній нормі, винятком є лише згадування про рідних брата та сестру. Вважаємо, що така позиція законодавця не є достатньою мірою зваженою. На наш погляд у контексті визначення категорії близьких родичів та членів сім'ї у сфері кримінальної юстиції, тим більш коли мова йде про перелік таких осіб у межах кваліфікації злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості, категорія близьких родичів та членів сім'ї має включити й інших родичів бічної лінії споріднення.

У даному випадку видається логічним розширення категорії близьких родичів та членів сім'ї шляхом включення до її переліку таких осіб як двоюрідні брати та сестри, а також зведені брати та сестри, тобто, які не мають спільних батьків та їх фактично пов'язують знов виниклі сімейні відносини, але не біологічна спорідненість. Крім цього також доцільно включити до переліку близьких родичів та членів сім'ї таких осіб як рідні тітка, дядько та племінник, племінниця. На наш погляд, врахування в переліку близьких родичів та членів сім'ї не лише родичів прямої, а й бічної лінії споріднення в повній мірі відповідає уявленням в суспільстві про норми моралі, традиції, звичаї [10, с. 151] та відповідає змісту засади справедливості [11, с. 16]. Разом з тим, такий підхід також є цілком доречним щодо природного сприйняття представниками соціуму сутності поняття родина (сім'я) та цілком корелюється з логікою формування кваліфікуючих ознак злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості за критерієм соціального зв'язку потерпілої особи.

Водночас варто враховувати, що особлива частина чинного КК України містить склади кримінальних правопорушень, де критерій соціального зв'язку має окрему специфіку. З цього приводу слід частково погодитися з А. М. Удодом, який наголошує, що використовується в КПК категорія «близькі родичі та члени сім'ї» має дещо інше функціональне призначення у сфері кримінального судочинства, аніж у сфері кримінально-правового захисту суспільних відносин та пов'язана, перш за все, з нормативним закріпленням певних обмежень на здійснення окремих процесуальних дій чи кримінального провадження в цілому при наявності родинних, сімейних зв'язків з відповідними особами, які фігурують у провадженні. В кримінально-правовому ж контексті, акцент зміщується з процесуально-правових обмежень на матеріально-правові межі захисту суспільних відносин. Таким чином, на його думку, характеристика потерпілих від злочину, передбаченого ст. 345 КК України виключно через означене вище поняття (поряд з працівниками правоохоронних органів) не забезпечує повноцінної кримінально-правової

охорони суспільних відносин, що складають його основний безпосередній об'єкт [12, с. 96].

Аналізуючи цю точку зору варто наголосити, що критерій соціального зв'язку потерпілої особи в злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканності як кваліфікуюча ознака стосується саме суб'єкта кримінального правопорушення. В такому випадку натепер редакція п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК є найбільш змістовною й доречною, хоча й недосконалою за своїм змістом як ми вже зазначали вище. Водночас у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 345 КК України вищезгаданий критерій соціального зв'язку цілком логічно може мати інший, більш розширений зміст. У даному випадку цілком слушною є позиція В.І. Осадчого, який зазначає: враховуючи те, що вплив на діяльність працівника правоохоронного органу може бути і через осіб, які не охоплюються поняттям «близькі родичі», перед законодавцем доцільно поставити питання про зміну редакцій відповідних норм в частині, що стосується цього питання. Як варіант, може бути запропоновано замість слів «близькі родичі» вжити слова «рідні та близькі» [4, с. 17].

М.М. Комарницький також наголошує, що в позначеній категорії злочинів більш оптимальною є вказівка на потерпілих від злочину «близьких осіб», а не «близьких родичах», оскільки часто не родинна близькість, а глибокі особисті стосунки з певними особами можуть стати «вразливим місцем» особи, яка виконує службовий чи громадський обов'язок, впливаючи на яке шляхом погроз або насильства у відношенні їхніх друзів, коханих винний може з великими шансами на успіх домогтися своєї мети [6, с. 112]. Особи, які вчиняють певні дії у зв'язку з виконанням певним суб'єктом професійних функцій, впливаючи для досягнення своїх цілей не на нього, а на інших людей, добре знають «больові точки» цього професіонала. Вони обирають найбільш дорогих для нього людей, які не обов'язково належать до тих, хто визначений у законодавчому переліку. Тому більш адекватним для реалізації принципу справедливості було б відповідних потерпілих визначати як «близьких осіб» [13, с. 98]. Водночас треба зазначити, що

поняття «близький родич» є значно вужчим, ніж категорія «близькі особи», яким охоплюються, окрім близьких родичів, інші особи, доля яких (життя, здоров'я та добробут) не байдужа захисникові чи представникові особи [14, с. 156].

Цілком погоджуючись з вищевказаними позиціями, вважаємо, що цілком доречно в окремих категоріях кримінальних правопорушень використовувати категорію «близькі особи», для окреслення переліку можливих потерпілих внаслідок вчинення злочинних діянь. Така пропозиція є цілком актуальною для кримінальних правопорушень визначених у Розділі XV КК України. Щодо змісту терміну «близька особа» І.М. Ткаченко зазначає, що вона повинна охоплювати три категорії близьких осіб: 1) близький родич; 2) член сім'ї або колишній член сім'ї; 3) інша особа, що має важливе значення для потерпілої особи [15, с. 382]. В цілому погоджуючись із автором, слід наголосити, що формулювання третьої групи близьких осіб потребує певного уточнення. Необхідно вказати, що згадуваний автором фактор «важливості значення» для потерпілої особи є вельми суб'єктивним та залежить виключно від сприйняття певної особи як близької, що насправді може не відповідати об'єктивній реальності й близькості конкретних осіб між собою. Близькість між людьми має бути взаємною, а не односторонньою. Це має бути ключовим фактором, який визначатиме близькість між конкретними особами, які не є родичами та членами родини (сім'ї). У випадку вчинення кримінального правопорушення характер близькості між конкретними особами має підтверджуватися або спростовуватися з їх показань, під час проведення допитів в межах кримінального провадження.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, на наше переконання характеристика критерію соціального зв'язку потерпілої від кримінального правопорушення особи в межах кримінального права має визначатися дуальністю елементів (родинністю та близькістю). Такий підхід підтверджує доречність для кримінально-правової сфери двох правових категорій, а саме «близькі родичі та члени сім'ї» та «близькі особи». Категорія «близькі родичі

та члені сім'ї» є цілком актуальною для позначення переліку суб'єктів вчинення кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (розділ IV КК України). Водночас категорія «близькі особи» є більш змістовною за своєю сутністю, яка крім близьких родичів та членів сім'ї охоплює також осіб, які перебувають з потерпілим у інтимних, дружніх (товариських), професійних знайомствах. Така близькість

в обов'язковому порядку має бути взаємною та засвідчена відповідною доказовою інформацією в кримінальному провадженні. Категорія «близькі особи» є доречною для окреслення переліку потерпілих від кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів (розділ XV КК України).

Література

1. Бойко А.В. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2013. 21 с.
2. Ізай І.М. Кримінально-правова протидія втручання в діяльність працівників правоохоронних органів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 20 с.
3. Пилипенко Д.О. Потерпілий як суб'єкт реалізації функції обвинувачення у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Донецьк, 2014. 207 с.
4. Осадчий В. І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2004. 36 с.
5. Лосич Т.С. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2017. 19 с.
6. Комарницький М.М. Кримінально-правова охорона осіб чи їх близьких родичів у зв'язку з виконанням ними свого службового чи громадського обов'язку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 225 с.
7. Давидович І.І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.
8. Вознюк А.А. Удосконалення обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання, у контексті реалізації положень Стамбульської конвенції. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 1 (110). С. 50–57. DOI: <https://doi.org/10.33270/01191101.50>
9. Бойко А.В. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2013. 231 с.
10. Пилипенко Д.О. Принципи кримінально-виконавчого права: теоретико-правове дослідження : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2023. 428 с.
11. Пилипенко Д.О. Принцип справедливості в кримінально-виконавчому праві України. Правовий часопис Донбасу. 2022. № 1 (78). С. 11–18. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2022-78-1-11-18>
12. Удод А.М. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2013. 220 с.
13. Посібник до навчального курсу щодо безпеки журналістів / Вознюк А.А., Калиновський Б.В., Камінська Н.В. та ін. Рада Європи, 2021. 146 с.
14. Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування : монографія / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, Л.М. Демидова. Харків : Право, 2017. 400 с.
15. Ткаченко І.М. Близькі особи як потерпілі від кримінальних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 378–383. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/84>

References

1. Boiko, A.V. (2013). *Kryminalna vidpovidalnist za pohrozu abo nasylstvo shchodo pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu* [Criminal liability for threats or violence against a law enforcement officer]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv. [in Ukrainian].
2. Izai, I.M. (2018). *Kryminalno-pravova protydiia vtruchanni v diialnist pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv* [Criminal legal counteraction to interference in the activities of law enforcement officers]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv. [in Ukrainian].
3. Pylypenko, D.O. (2014). *Poterpilyi yak subiekt realizatsii funktsii obvynuvachennia u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [The victim as a subject of the prosecution function in the criminal process of Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Donetsk. [in Ukrainian].
4. Osadchyi, V.I. (2004). *Problemy kryminalno-pravovoho zakhystu pravookhoronnoi diialnosti* [Problems of criminal legal protection of law enforcement activities]: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv. [in Ukrainian].

5. Losych, T.S. (2017). Kryminalna vidpovidalnist za pohrozu abo nasylstvo shchodo suddi, narodnoho zasidatelja chy prysiazhnogo [Criminal liability for threat or violence against a judge, lay assessor or juror]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kharkiv. [in Ukrainian].
6. Komarnytskyi, M.M. (2017). Kryminalno-pravova okhorona osib chy yikh blyzkykh rodychiv u zviazku z vykonanniam nymy svoho sluzhbovoho chy hromadskoho oboviazku [Criminal legal protection of individuals or their close relatives in connection with the performance of their official or public duty]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv. [in Ukrainian].
7. Davydovych, I.I. (2007). Kryminalno-pravova okhorona predstavnykiv vlady i hromadskosti, yaki okhoniaiut pravoporiadok [Criminal and legal protection of representatives of the government and the public who protect the law and order]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv. [in Ukrainian].
8. Vozniuk, A.A. (2019). Udoskonalennia obstavyn, yaki pom'iakshuiut ta obtiazhuiut pokarannia, u konteksti realizatsii polozhen Stambulskoi konventsii [Improvement of circumstances that mitigate and aggravate punishment in the context of implementing the provisions of the Istanbul Convention]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, № 1 (110). S. 50–57. doi: <https://doi.org/10.33270/01191101.50>. [in Ukrainian].
9. Boiko, A.V. (2013). Kryminalna vidpovidalnist za pohrozu abo nasylstvo shchodo pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu [Criminal liability for threat or violence against a law enforcement officer]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kyiv. [in Ukraine].
10. Pylypenko, D.O. (2023). Pryntsypy kryminalno-vykonavchoho prava: teoretyko-pravove doslidzhenia [Principles of Criminal Enforcement Law: Theoretical and Legal Research]: monohrafiia. Kyiv: VD «Dakor». [in Ukrainian].
11. Pylypenko, D.O. (2022). Pryntsyp spravedlyvosti v kryminalno-vykonavchomu pravi Ukrainy [The Principle of Justice in Criminal and Executive Law of Ukraine]. *Pravovyi chasopys Donbasu*. № 1 (78). S. 11–18. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2022-78-1-11-18>. [in Ukrainian].
12. Udod, A.M. (2013). Kryminalno-pravova kharakterystyka pohrozy abo nasylstva shchodo pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu (st. 345 KK Ukrainy) [Criminal-legal characteristics of threats or violence against a law enforcement officer (Article 345 of the Criminal Code of Ukraine)]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08. Kharkiv. [in Ukrainian].
13. Posibnyk do navchalnoho kursu shchodo bezpeky zhurnalistiv [Manual for the training course on the safety of journalists]: navch. posib. / Vozniuk A. A., Kalynovskyi B. V., Kaminska N. V. ta in. (2021). Rada Yevropy. [in Ukrainian].
14. Aktualni pytannia kryminalnoho zakonodavstva Ukrainy ta praktyky yoho zastosuvannia [Current issues of criminal legislation of Ukraine and practices of its application]: monohrafiia / V.Ia. Tatsii, V.I. Borysov, L.M. Demydova. (2017). Kharkiv: Pravo. [in Ukrainian].
15. Tkachenko, I.M. (2022). Blyzki osoby yak poterpili vid kryminalnykh pravoporushen [Close persons as victims of criminal offenses]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 6. S. 378–383. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/84> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 31.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026